

Nr 245.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till uppförande av kontorsbyggnader för domänverket; given Stockholms slott den 26 april 1946.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 26 april 1946.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, ERICSSON, MOSSBERG.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld.

I skrivelse den 27 mars 1946 har *domänstyrelsen* framlagt förslag till viss omorganisation av expeditjonsarbetet vid domänverkets lokalförvaltningar. För att detta förslag skall kunna genomföras är bland annat erforderligt att å ett antal platser i landet uppföras för flera dylika förvaltningar gemensamma kontorsbyggnader. I anledning härav har styrelsen hemställt om medgivande att av domänverkets driftmedel disponera erforderligt belopp till bestridande av kostnaderna för nämnda byggnader. Över framställningen ha utlåtanden avgivits av statskontoret, riksräkenskapsverket, statens organisationsnämnd och statens sakrevision.

I sin skrivelse har domänstyrelsen inledningsvis berört omfattningen m. m. av expeditjonsarbetet vid lokalförvaltningarna och därvid yttrat följande.

För ernående av bästa möjliga resultat vid förvaltningen av de till statens domäners fond hörande egendomarna är det av vikt, att lokalförvaltningens jägmästare och kronojägare kunna använda den övervägande delen av sin arbetstid till verksamhet i skogarna. Under senare år har jägmästarpersonalen i ökad omfattning blivit bunden av den inre tjänsten å revirexpeditionerna. För kronojägarna har utvecklingen gått i samma riktning. För att belysa detta förhållande kan nämnas, att exempelvis revirförvaltarna under senare år medhunnit att under endast 10 till 11 dagar per månad vara verksamma i skogarna. Kunde genom organisatoriska åtgärder denna personalgrupp frigöras från rutinbetonat expeditjonsarbete i den utsträckning att antalet rese- och förrättningsdagar kunde höjas till 15 å 16 dagar per månad samt övrig skoglig personal likaledes på samma sätt frigöras från innearbete, skulle härigenom betydligt större möjligheter beredas till ingående planläggning och fullständig övervakning av arbetet i skogarna och därigenom även till intensivare skogsvård och ökad ekonomisk avkastning.

Domänstyrelsen har sedan länge haft uppmärksamheten riktad på detta för skogsförvaltningen menliga förhållande. Åtgärder ha ock av styrelsen vidtagits i syfte att förenkla expeditjonsarbetet och därigenom frigöra den skogliga personalen för andra, viktigare arbetsuppgifter. Den tidsvinst, som härvid uppnåtts, har dock i huvudsak uppvägs av nytillkomna uppgifter i expeditjonsarbetet. Bland annat ha med krigsåren förenade särskilda åligganden medverkat härtill.

Det är visserligen vanskligt att bedöma läget efter en återgång till mera normala förhållanden, men det förefaller sannolikt att, trots de lättnader som därvid kunna ernås, expeditjonsarbetet av vissa skäl kommer att bli mera tidskrävande än vad nu är fallet. Sålunda torde främst den nya uppborädsförordningen, men även den nya semesterlagen och den vidgade tillämpningen av kollektivavtal, vilka reformer föranleda direkt likvidering till varje arbetstagar, ävensom den planerade utbyggnaden av förtjänststatistiken för arbetare, den förestående forceringen av skogsvårdsarbeten samt för vissa revir den ökade byggnadsverksamheten i anledning av 1943 års kronotopsförordning komma att medföra väsentligt ökat arbete på revirexpeditionerna.

Domänstyrelsen har i förevarande sammanhang jämväl erinrat, att statens sakrevisions granskningsmän i samband med deras nyligen genomförda undersökning rörande domänverkets skogsförvaltning upptagit ifrågavarande spörsmål till behandling. Därvid hade granskningsmännen anført, att en av huvudorsakerna till att revirens jägmästarpersonal icke i önskvärd grad kunde vara ute i skog och mark vore att finna i en ofta mindre lämpligt utformad kontorsorganisation inom reviren. Såväl revirförvaltare som biträdande jägmästare vore nödsakade att i alltför stor omfattning avdela arbetstid för sådana enklare, mera rutinmässiga kontorsgöromål, för vilka de måste anses vara för dyrbara och överkvalificerade. Även om en ökning av de direkta kostnaderna för revirexpeditionerna skulle uppstå, exempelvis genom anställande av en mera kvalificerad arbetskraft, borde dessa merutgifter emellertid få anses vara av underordnad betydelse i förhållande till de stora och

väsentliga fördelar, som samtidigt vunnes genom att jägmästarna bereddes ökade möjligheter att mera effektivt än hittills ägna sig åt den egentliga skogsförvaltningen. Ehuru granskningsmännen icke ansett sig böra närmare föreslå, hur dessa organisationsproblem skulle lösas, hade de dock framhållit önskvärdheten av att på varje revirexpedition funnes en befattning, vilkens innehavare med kvalifikationer att närmast under revirförvaltaren leda expeditjonsarbetet gäves fullständig kassörs befogenhet. Granskningsmännen uttalade därjämte att ett mera intimt samarbete, än vad som hittills på sina håll förekommit, borde eftersträvas mellan revirexpeditioner, belägna på samma ort.

Med hänsyn till dessa förhållanden har domänstyrelsen funnit det oundgängligen nödvändigt att en genomgripande omorganisation av lokalförvaltningarnas expeditjonsarbete snarast vidtoges så att den för skogliga uppgifter utbildade personalen verkligen kunde frigöras i erforderlig omfattning från sådant arbete. Beträffande den sålunda ifrågasatta omorganisationens närmare utformning har styrelsen — efter samråd med statens organisationsnämnd och överläggningar med vederbörande överjägmästare och jägmästare — föreslagit i huvudsak följande.

För kronojägarnas del avser styrelsen att vidtaga sådana åtgärder, att dessa helt befrias från kassarörelsen — främst uträkning, utbetalning och bokföring av arbetslikvider — samt att dessa arbetsuppgifter övertagas av revirexpeditioner. En omläggning i detta syfte har redan påbörjats. Med hänsyn till den nya uppbördsförordningens ikraftträdande måste denna reform helt genomföras före nästa årsskifte, då det av flera skäl måste anses uteslutet att binda kronojägarna vid den uppbördsverksamhet, som föreskrives i nämnda förordning.

Denna omläggning i förening med andra nytillkommande arbetsuppgifter förutsätter en väsentlig ökning av kontorspersonalen, för lokalförvaltningarna beräknad till ett sextiotal nya befattningshavare. Skola jägmästarna som önskvärdt är kunna överlåta ansvaret för kassans handhavande och beredningen av vissa ärenden m. m. åt kontorspersonal, måste denna i viss omfattning utgöras av mera kvalificerade personer.

Den kostnadsökning, som härav föranledes, torde visserligen uppvägas av en effektivisering av förvaltningsarbetet, men styrelsen finner likväl nödvändigt att särskilda organisatoriska åtgärder snarast vidtagas i syfte att så vitt möjligt begränsa nyss angivna ökning av antalet befattningshavare.

Styrelsen har därför för avsikt att på orter, där verket har flera expeditioner — i likhet med vad fallet är inom motsvarande enskilda verksamhetsområden — sammanföra dessa till ett kontor. Det kan numera icke anses ändamålsenligt att å platser, där flera jägmästare äro stationerade, var och en har sin egen expedition. I anslutning härtill avser styrelsen, för att kunna sammanföra så många revirexpeditioner som möjligt till gemensamma kontor, att ändra bostadsorten för vissa jägmästare. Sådana kontor avseende två, tre eller fyra expeditioner beräknas kunna inrättas på sexton orter. Fyrtiofem revir- och överjägmästareexpeditioner skulle inordnas i denna organisationsform.

Sådana revirexpeditioner, som för närvarande icke lämpligen kunna sammanföras till kontor, överväger styrelsen att samordna i grupper. Inom varje sådan grupp utbygges därvid en revirexpedition till expeditjonscentral med uppgift att från revir inom gruppen övertaga uträkning, utbetalning och bok-

föring av arbetslikvider m. m., värdeberäkningar av försäljningsposter, kartritningsarbeten samt andra arbetsuppgifter, vilka med fördel kunna utföras av arbetscentraler utan att de samordnade revirexpeditionernas självständighet därigenom rubbas.

I fråga om kostnaderna för omorganisationens genomförande har domänstyrelsen anfört väsentligen följande.

Lönekostnaderna för kontorspersonalen inom skogsförvaltningen uppgå nu till 760 000 kronor per år. Ökningen i lönekostnaderna för det personaltillskott av sextio befattningshavare, som skulle bli erforderligt om omorganisationen ej genomfördes, kan beräknas till omkring 300 000 kronor per år och den sammanlagda lönekostnaden sålunda till 1 060 000 kronor per år. Genom inrättande av kontor och expeditiionscentraler torde emellertid lönekostnaden för den här avsedda kontorspersonalen kunna begränsas till 910 000 kronor per år och följaktligen en kostnadsbesparing beräknas till (1 060 000 — 910 000) omkring 150 000 kronor per år.

För de planerade kontoren erfordras lokaler av sådan storlek att de, med undantag för verkets fastighet i Luleå, icke kunna inrymmas i fastigheter, som verket nu äger. Av denna anledning är det nödvändigt att på orter, där det finnes vara uteslutet att förhyra lämpliga lokaler, låta uppföra kontorsbyggnader. Tills vidare böra härvid ifrågakomma följande orter: Gällivare, Älvsbyn, Arvidsjaur, Stensele, Lycksele, Umeå och Särna. Den totala kostnaden för kontorsbyggnader på dessa orter har styrelsens byggnadskontor beräknat till 480 000 kronor. Denna avsevärda engångskostnad bör emellertid ses i belysning dels av den betydande besparing, som beräknas uppstå i den årliga utgiftsökningen på driften och dels av de fördelar, som vinnas genom att den skogligt utbildade personalen frigöres för arbetet i skogen. De härvid uppkommande vinsterna kunna för närvarande icke siffermässigt belysas; att de äro av en betydande storleksordning även rent affärsekonomiskt sett torde få anses otvivelaktigt.

I anslutning till omförmälda kostnadsberäkningar har domänstyrelsen erinrat, att styrelsen i det av Kungl. Maj:t den 21 december 1945 fastställda generalförslaget angående drifkostnader för domänverket under år 1946 upptagit ett belopp av 57 000 kronor till uppförande av en gemensam kontorsbyggnad för de fyra revirexpeditionerna i Älvsbyn.

Domänstyrelsen har slutligen frambållit, att, därest en utökning av kontorspersonalen vid lokalförvaltningarna i den omfattning styrelsen beräknat, eller med ett sextio-tal befattningshavare, skulle kunna undvikas, det vore nödvändigt att nu framlagda organisationsplan genomfördes redan under innevarande år.

Statens organisationsnämnd har yttrat följande.

I de förberedande undersökningar, som företagits för utvärderande av möjligheterna att tillgodose kravet på en minskning av expeditiionsarbetet för den skogligt utbildade personalen inom domänverkets lokalförvaltning, ha nämndens ordförande och dess kanslichef deltagit. Därvid har befunnits, att en lösning av frågan på förmånligaste sätt endast torde kunna ske enligt av domänstyrelsen i dess skrivelse angivna linjer, d. v. s. genom anordnande av gemensamma kontor respektive expeditiionscentraler, där förhållandena så medgiva. För att gemensamma kontor skola kunna anordnas på de föreslagna platserna, äro i ärendet berörda nybyggnader erforderliga. Från nämndens sida är därför icke något att erinra mot att behövligen medel ställas till do-

mänstyrelsens förfogande för anordnande av ifrågavarande kontorsbyggnader.

Till i ärendet angivna personalberäkningar och lönegradsplaceringar kan nämnden för närvarande ej taga ställning. Nämnden förutsätter emellertid, att, innan personalorganisationen utbygges, vederbörliga organisationsundersökningar komma att äga rum på de olika platserna och att arbetsorganisationen uppläggas så rationellt som möjligt.

Statens sakrevision har anfört i huvudsak följande.

Vid den av domänstyrelsen omnämnda utredning angående domänverkets skogsförvaltning m. m., vilken statens sakrevision låtit verkställa under år 1944 och sedermera överlämnat till domänstyrelsen, framfördes ett flertal förslag till effektiviserings- och rationaliseringsåtgärder beträffande expeditjonsarbetet och kontorsorganisationen hos den under domänstyrelsen lydande skogsförvaltningen, i samband varmed jämväl berördes vissa organisationsfrågor inom domänstyrelsen. Det förslag till förstärkning av den ledande personalen inom kontorsorganisationen, som domänstyrelsen nu framlagt, har i princip samma syfte som de åtgärder, vilka förordats i sakrevisionens utredning.

I vad mån de kontorsbyggnader, för vilkas uppförande domänstyrelsen nu hemställt om anvisande av medel, erfordras för att möjliggöra den av styrelsen eftersträfvade begränsningen av personalökningen å revirexpeditionerna, är sakrevisionen givetvis icke i tillfälle att bedöma. Det måste emellertid anses angeläget, att domänverket ej nu — på grund av tillkomna nya arbetsuppgifter — anställer ett avsevärt antal befattningshavare, som vid en mera koncentrerad kontorsorganisation skulle bli överflödiga. Även om det enligt sakrevisionens mening varit önskvärt, att en detaljerad undersökning av möjligheterna till arbetsbesparing i expeditionshänseende m. m. och en centralt ledd genomgång av kontorsorganisationen kunnat verkställas före ställningstagandet till frågan om uppförande av nya kontorslokaler, anser sig fördenskull sakrevisionen i frågans nuvarande läge icke böra framställa erinran mot att till domänstyrelsens förfogande ställes erforderligt belopp för ifrågavarande byggnadsarbeten.

Den av domänstyrelsen framlagda planen rörande personalsammansättningen å revirexpeditionerna är enligt sakrevisionens uppfattning icke av beskaffenhet att nu kunna läggas till grund för bestämt ställningstagande.

Statskontoret har funnit välbetänkt, att den lokala kontorsorganisationen ombildades och förstärktes på sådant sätt, att den för skogliga uppgifter utbildade personalen frigjordes i erforderlig omfattning från expeditjonsarbetet och kunde använda större delen av sin arbetstid till verksamhet i skogarna. Med hänsyn härtill har ämbetsverket i princip tillstyrkt domänstyrelsens förvarande förslag.

Riksräkenskapsverket har funnit sannolikt, att de av domänstyrelsen angivna förhållandena påkallade en omläggning av lokalförvaltningarnas kontorsorganisation i den riktning styrelsen föreslagit, samt vidare uttalat i huvudsak följande.

Den för genomförandet av domänstyrelsens önskemål erforderliga personalökningen liksom den ifrågasatta sammanslagningen av vissa expeditioner till större kontor medför, att nya kontorsbyggnader behöva uppföras. Domänstyrelsen förordar, att kostnaderna härför få utgå av driftmedel. Här-

till kan erinras, att det så länge dylika investeringar liksom nu sker omedelbart avskrivnas med driftmedel ur statsfinansiell synpunkt är likgiltigt, om kostnaderna härför redovisas över kapitalbudgeten eller direkt finansieras av driftmedel. Frågan huruvida byggnadskostnaderna skola redovisas över kapitalbudgeten eller icke är därför närmast avhängig av om byggnadsarbetena skola bestridas med medel, som anvisas av riksdagen eller som utan riksdagens hörande skola anvisas av Kungl. Maj:t. Riksräkenskapsverket, som närmast är av den uppfattningen, att medel för expeditiionsbyggnader efter riksdagens hörande — liksom nu sker med medelsanvisning för uppförande av tjänstebostäder — böra anvisas över kapitalbudgeten, förordar att frågan om medelsanvisning för nu ifrågavarande ändamål underställes riksdagens prövning.

*Departements-
chefen.*

Det av domänstyrelsen framlagda förslaget rörande omorganisation av kontorsarbetet på reviren avser bland annat att sammanföra ett flertal revir-expeditioner till gemensamma kontorscentraler på lämpligt belägna platser. Skulle den nuvarande ordningen med särskilda expeditioner för varje revir bibehållas, ser sig domänstyrelsen nödsakad att i icke ringa omfattning förstärka kontorspersonalen för att denna skall medhinna den ökning i arbetsbördan som blir en följd av bland annat den nya uppbördsreformen och införandet av källskatten. Genom reformen avses vidare att från den skogligt utbildade personalen, jägmästarna och kronojägarna, avlyfta en väsentlig del av kontorsarbetet och därigenom möjliggöra för dessa befattningshavare att ägna sig åt sin väsentliga uppgift, det praktiska arbetet på kronoparkerna. Då reformen synes möjliggöra en rationalisering och förenkling av arbetet på revir-expeditionerna samt tillika medför betydande besparing av arbetskraft och kostnader har jag icke något att erinra mot dess genomförande. Emellertid föranleder den föreslagna omorganisationen uppförandet av vissa nybyggnader till kontorslokaler, vilket av domänstyrelsen beräknats skola draga en sammanlagd kostnad av 480 000 kronor. Frågan om anvisande av medel för täckande av nämnda kostnader bör underställas riksdagens prövning. Domänstyrelsen har för sin del ansett, att styrelsen borde bemyndigas att av domänverkets driftmedel disponera erforderliga belopp för ändamålet. I likhet med riksräkenskapsverket är jag emellertid av den uppfattningen, att å kapitalbudgeten under Statens affärsverksfonder: Domänverket bör anvisas ett särskilt investeringsanslag. Anslaget synes under benämningen *Kontorsbyggnader för domänverket* böra uppföras å riksstaten för budgetåret 1946/47. Det torde få ankomma å Kungl. Maj:t att efter förslag av domänstyrelsen i varje särskilt fall besluta om medlens disposition.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att å kapitalbudgeten under Statens affärsverksfonder: Domänverket till *Kontorsbyggnader för domänverket* för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av kronor 480 000.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Benno Gårdsten.
